MALTA

QORTI CIVILI
PRIM'AWLA

ONOR. IMHALLEF
SILVIO MELI

LL.D.; Dip. Stud. Rel.; Dip. Can. Matr. Jur. & Proc.;
Cert. Jur. & H.R. (Strasbourg);
P.G. Dip. European Competition Law (King's College, London),
P.G. Dip. European Law (King's College, London).

Illum l-10 t'April, 2018.

Rikors Numru 76/2012 SM

Phyllis Fenech u Daniel Cutajar

vs.

George Cutajar, Maurice Cutajar u
Rita Aquilina

Il-Qorti,

1.0. Rat ir-rikors guramentat promotur datat l-24 ta' Jannar, 2012, li permezz tieghu sintetikament esponew s-segwenti;

1.1. Illi r-rikorrenti Phyllis Fenech hi oht l-intimati, ilkoll ulied Giuseppe u Maria Stella konjugi Cutajar;

1.2. Illi r-rikorrenti Daniel Cutajar jigi iben il-mejjet Emanuel Cutajar li kien hu il-kontendenti l-ohra u li kien miet fit-23 t'April, 1988;

1.3. Illi l-imsemmi Giuseppe Cutajar kien miet fiz-17 t'Ottubru, 2007;

1.4. Illi l-imsemmi Giuseppe Cutajar kien ghamel erba' (4) testmenti *unica charta* ma l-imsemmija martu, li bihom halla diversi legati u innomina lir-rikorrenti Phyllis Fenech u lill-intimati bhala eredi universali, f'ishma ndaqs, u sehem rizervat lil Daniel Cutajar;

1.5. Illi b'nota datata l-25 ta' Mejju, 2011, ir-rikorrenti Fenech irrinunzjat ghas-successjoni ta' missierha u zammet il-jedd ghas-sehem rizervat, (ara foll 17);

1.6. Illi b'ittra ufficjali datata t-2 ta' Gunju, 2011, ir-rikorrenti interpelaw lill-intimati biex jaghtuhom rendikont tal-beni tal-mejjet Giuseppe Cutajar u jersqu ghall-likwidazzjoni u l-hlas tas-sehem rizervat, bl-ispejjez, (ara foll 18);

1.7. Illi nonostante dan l-intimati baqghu inadempjenti;

1.8. Illi ghalhekk aderew din il-qorti biex l-intimati jghidu ghaliex din il-qorti m'ghandiex:

1.8.1. Tiddikjara li r-rikorrenti ghandhom dritt ghas-sehem rizervat lilhom bil-ligi fuq il-beni tal-mejjet Giuseppe Cutajar, konsistenti f'parti wahda minn ghaxar partijiet, (1/10), indiviza tal-imsemmija beni;

1.8.2. Tillikwida l-beni tal-mejjet Giuseppe Cutajar okkorrendo bin-nomina ta' perit nominand;

1.8.3. Tillikwida s-sehem rizervat bil-ligi favur kull wiehed u wahda mir-rikorrenti u lilhom dovut mill-intimati, mill-beni tal-mejjet Giuseppe Cutajar;

1.8.4. Tikkundanna lill-istess intimati jhallsu lir-rikorrenti l-ammont hekk likwidat u dovut;

1.8.5. Bl-ispejjez u bl-imghaxijiet kif dedotti fl-istess rikors guramentat promotur kontra l-intimati;

2. Rat id-digriet taghha datat it-2 ta' Frar, 2012, li permezz tieghu appuntat l-istess rikors promotur ghas-smigh ghall-udjenza hemm indikata, (ara foll 20);

3.0. Rat ir-risposta tal-intimata Rita Aquilina datata t-22 ta' Frar, 2012, li permezz taghha irrispondiet sintetikament bil-mod segwenti:

3.1. Illi mhix il-legittimu kontraditur stante li m'accettatx il-wirt ta' missierha u li irrinunzjat ghall-istess wirt, (ara foll 29);

3.2. Illi hi zammet biss il-jedd ghas-sehem rizervat;

3.3. Illi ghalhekk ghandha tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju;

3.4. Bl-ispejjez kontra r-rikorrenti;

3.5. Salv risposti ulterjuri;

4.0. Rat ir-risposta tal-intimati l-ohra datata s-27 ta' Frar, 2012, li permezz taghhom sintetikament irrispondew bil-mod segwenti:

4.1. Illi m'ghandhom l-ebda oggezzjoni li r-rikorrenti jinghataw il-porzjon rizervat, purche` jsir skont il-ligi fl-interess ta' kulhadd;

4.2. Illi qabel xejn ir-rikorrenti huma obbligati jgibu fil-massa ereditarja dak li gia` ircevew minghand id-*decuius*;

4.3. Illi l-kwota li r-rikorrenti qed jippretendu mhix dik lilhom dovuta;

4.4. Salv risposti ulterjuri;

5. Rat id-digriet taghha datat is-26 ta' Frar, 2013, li permezz tieghu, wara talba appozita tal-abbli rapprezentanti legali tar-rikorrenti, appuntat perit tekniku biex jistma l-proprjeta` involuta, (ara foll 72);

6. Rat id-digriet taghha datat is-27 ta' Gunju, 2017, li permezz tieghu, wara talba appozita tal-abbli rapprezentant legali tal-partijiet, awtorizzat lill-istess biex jittrattaw il-kaz bil-modalita` u fit-termini hemm indikati, (ara foll 378);

7. Semghet ix-xhieda prodotta;

8. Ezaminat id-dokumenti esebiti;

9. Semghet it-trattazzjoni orali tal-abbli rapprezentanti legali tal-partijiet, (ara foll 401);

Ikkunsidrat:

10.0. Illi l-fatti li taw lok ghall-procedura odjerna jistghu jigu sintetikament kompilati bil-mod segwenti:

10.1. Illi r-rikorrenti Phyllis Fenech hi wahda minn hamest (5) ulied ta' Giuseppe Cutajar li kien miet fiz-17 t'Ottubru, 2007, (ara foll 5);

10.2. Illi r-rikorrenti Daniel Cutajar hu iben Emanuel, iben l-imsemmi Giuseppe Cutajar u hu r-rikorrenti Phyllis Fenech u l-intimati l-ohra;

10.3. Illi Giuseppe Cutajar kien mizzewweg lil Maria Stella Cutajar li ghadha hajja;

10.4. Illi l-istess Giuseppe Cutajar irrediga erba' (4) testmenti, (ara foll 6);

10.5. Illi r-rikorrenti Fenech irrinunzjat ghall-wirt ta' missierha permezz ta' nota ta' rinunzja datata l-25 ta' Mejju, 2011, (ara foll 17);

10.6. Illi permezz t'ittra ufficjali datata t-2 ta' Gunju, 2011, ir-rikorrenti interpellaw lill-intimati biex:

10.6.1. Jaghtuhom rendikont tal-beni ta' Giuseppe Cutajar; u

10.6.2. Ihallsuhom is-sehem rizervat;

10.6.3. Bl-ispejjez u bl-imghaxijiet dovuti;

Ikkunsidrat:

11.0. Illi minn analizi tal-atti jirrizulta li l-beni tad-*decuius* Giuseppe Cutajar kienu s-segwenti:

11.1. Flus Kontanti:

11.1.1. Lm1,978.43 fil-bank HSBC, (ara foll 190);

11.1.2. Lm6,221.48 fil-bank BOV, (ara foll 223);

11.2. Proprjeta` Immobbli:

11.2.1. Nofs indiviz tal-art ta' zewg (2) garaxxijiet u l-arja sovrapposta fi Sqaq Ghirghien, Triq il-Papa, Birzebbugia, li inghataw b'donazzjoni lill-intimati George Cutajar u Maurice Cutajar, filwaqt li l-arja inghatat b'donazzjoni lill-intimata Rita Aquilina;

11.2.2. Nofs indiviz ta' gnejna retropposta ghad-djar "*Ritearm*", "*Shalom*", u "*Newcastle*", fi Sqaq Ghirghien, Triq il-Papa, Birzebbugia, flimkien mal-passagg li jmiss mad-dar tar-rikorrenti Phyllis Fenech;

11.2.3. Dar, "*Stella House*", bil-garaxx anness, fi Sqaq ta' Ghirghien, Triq tal-Papa, Birzebbugia, inkluz il-gnejna u ghalqa retropposti;

11.2.4. *Plot* fabbrikabbli fi Sqaq Ghirghien, Triq tal-Papa, Birzebbugia imiss ma *"Stella House"*, tal-kejl ta' circa 185 metri kwadri;

11.2.5. Plot fabbrikabbli iehor fl-imsemmi sqaq ta' circa 185 metri kwadri ohra;

12. Illi r-rikiorrenti ma jaqblux mal-valutazzjoni espressa mill-perit tekniku nominat mill-qorti ghall-"*Stella House*" u ghaz-zewg (2) *plots* fabbrikabbli adjacenti ghaliha u intavolaw valutazzjoni separata;

13. Illi l-intimati jaqblu mal-valutazzjoni intavolata mill-perit nominat mill-qorti;

Ikkunsidrat:

14. Illi essenzjalment din il-procedura hi intiza biex jigi determinat is-sehem rizervat dovut skont il-ligi lir-rikorrenti wara l-mewt ta' Giuseppe Cutajar;

15. Illi l-intimati George u Maurice Cutajar eccepew li m'ghandhomx oggezzjoni li l-istess rikorrenti jinghataw is-sehem rizervat lilhom dovut sakemm dan jigi determinat skont il-ligi, (ara foll 33);

16. Illi pero` l-istess intimati indikati fil-paragrafu precedenti jissottolinejaw li qabel isir dan, ir-rikorrenti ghandhom jgibu lura fil-massa ereditarja dak kollu li kienu ircevew qabel minghand l-imsemmi *decuius*;

17. Illi *di piu`* jissottolineaw ukoll li l-kwota dovuta lir-rikorrenti ghandha tigi komputata fuq tliet kwarti (3/4) biss mill-gid tad-*decuius stante* li l-kwart (1/4) l-iehor hu dovut lill-armla superstiti;

Ikkunsidrat:

18. Illi f'dan ir-rigward issir referenza ghas-sentenza tal-**Prim'Awla tal-Qorti Civili** fl-ismijiet **Nazzarena Sciberras *et* vs. Joseph Schembri**, datata t-**30 ta' Jannar, 2014**, fejn jigi kkwotat l-awtur Taljan Torrente fil-*"Manuale del Diretto Civile Italiano"*:

"Per determinare l'ammontare della quote di cui il decuius poteva disporre devesi procedere:

a) alla formazione della massa di tutti i beni che appartenevano al defunto all'epoca della sua morte;

b) alla detrazione dei debiti;

c) alla riunione fittizia delle donazioni al patrimonio netto."

"Jghid ukoll li *ai fini* tar-*riunione fittizia* "si calcolano i valori dei veni che appartenevano al defunto al tempo dell'apertura della successione (ir-relictum – cio che e` stato lasciato). Dalla somma stess si detraggono i debiti .... Al risultato cosi` ottenuto si aggiungono i beni di cui il testatore abbia eventualmente dispose in vita a titolo di donazione (donatum) di regola secondo il valore che avevano al tempo dell'apertura della successione. Sull'asse cosi` formato si calcola la quota di cui il testatore poteva disporre (disponibile)";

Ikkunsidrat:

19. Illi d-disposizzjonijiet tal-ligi applikabbli ghall-procedura odjerna huma l-artiklu 615, 616, u 620 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta (minn issa 'l quddiem Kap 16);

20. Illi l-artiklu 615 fuq riferit jistipula s-segwenti:

"(1) Is-sehem rizervat huwa l-jedd fuq il-beni tal-mejjet rizervat mill-ligi favur id-dixxendenti tal-mejjet u min mill-mara jew ir-ragel jibqa' haj;

"(2) L-imsemmi jedd huwa kreditu tal-valur tas-sehem rizervat kontra l-beni tal-mejjet. Imghaxijiet bir-rata stabbilita fl-artikolu 1139 ghandhom jigu mizjuda ma' dak il-kreditu mid-data tal-ftuh tas-successjoni jekk is-sehem rizervat jintalab fi zmien sentejn minn dik id-data, jew mid-data tan-notifika ta' att gudizzjarju jekk it-talba ssir wara li jkun ghadda dak il-perjodu ta' sentejn;

"Izda l-qorti tista', fejn ic-cirkostanzi tal-kaz hekk jehtiegu, tiddeciedi li ma jinghatax imghax jew tistabbilixxi rata ta' imghax li tista' tkun inqas minn dik stipulata fl-artikolu 1139";

21. Illi s-sehem tal-legittima f'dan il-kaz jirrizulta li hu ta' 1/5 tal-valur tal-beni tad-*decuius* u dan *stante* li n-numru ta' ulied l-istess *decuius* huma hamsa (5) senjatament, Phyllis, George, Maurice, Rita u Emmanuel, tal-ahhar miet qabel missieru Giuseppe;

22. Illi ghalhekk, a bazi tal-artiklu 616 tal-Kap 16, lir-rikorrenti jispetta porzjon ta' nofs (1/2) minn kwint (1/5), ammontanti ghal sehem minn ghaxra, (1/10), tal-massa ereditarja;

23. Illi a bazi tal-artiklu 631 tal-Kap 16 jekk id-*decuius* ihalli tfal jew dixxendenti ohra, is-superstiti minn fost il-mizzewgin ghandu jedd ghal kwart (1/4) tal-valur tal-beni tad-*decuius*;

Ikkunsidrat:

24. Illi minn ezami tal-valur tal-massa ereditarja rilaxxata mid-*decuius* jirrizulta li gew ipprezentati zewg (2) valutazzjonijiet fir-rigward, wahda ta' perit *ex parte* u ohra ta' perit tekniku appozitament nominat minn din il-qorti ghal dan il-ghan;

25.0. Illi f'dan ir-rigward jirrizulta s-segwenti:

25.1. Perit Tekniku nominat mill-Qorti:

25.1.1. Il-gid li minnu ddispona d-*decuius* permezz ta' donazzjoni jammonta komplessivament ghal €245,000.00, (ara foll 93 sa 98);

25.1.2. Il-valur komplessiv tal-massa ereditarja tad-*decuius* jammonta ghal €759,069.56, (ara foll 93 sa 98);

25.2. Perit *ex parte*:

25.2.1. Il-gid li minnu ddispona d-*decuius* permezz ta' donazzjonijiet jammonta komplessivament ghal €280,000.00;

25.2.2. Il-valur komplessiv tal-massa ereditarja tad-*decuius* jammonta ghal €1,389,069.56, (ara foll 171);

Ikkunsidrat:

26. Illi fir-rigward tal-valutazzjoni peritali ssir referenza ghas-sentenza tal-**Prim'Awla tal-Qorti Civili** fl-ismijiet **Mark Farrugia *et* vs. Michael Arthur Williams**, datata t-**28 ta' Jannar, 2005** li qalet is-segwenti:

> "... ghalkemm ir-rapport tekniku hu kontrollabbli mill-gudikant bhal kull prova ohra u l-qorti mhix tenuta li taccetta l-konkluzzjonijiet peritali kontra l-konvinzjoni taghha, il-*giudizzio dell'arte* kif espress mill-perit tekniku m'ghandux jigi skartat sakemm ma jkunx jidher sodisfacentement illi l-konkluzzjonijiet peritali huma, fil-kumpless kollu tac-cirkostanzi irragjonevoli. Il-qorti m'ghandiex tiskarta l-konkluzzjonijiet tal-espert, specjalment fuq materja purament teknika, b'mod legger jew kappricciuz. Il-konvinzjoni kuntrarja taghha ghandha tkun "informata" u bbazata fuq ragunijiet li gravament ipoggu fid-dubju dik l-opinjoni teknika";

Ikkunsidrat:

27. Illi f'dan ir-rigward tosserva li ghalkemm ir-rikorrenti jsosstnu li ma jaqblux mal-konkluzzjonijiet peritali, jirrizulta li ma talbux il-hatra ta' periti addizzjonali;

28. Illi filwaqt li tiddikjara li hadet in konsiderazzjni tal-artiklu 681 tal-Kap 12, tiddikjara wkoll qed tadotta l-konkluzzjonijiet peritali kif inkluzi fir-relazzjoni tal-espert tekniku minnha nominat f'dan ir-rigward;

29. Illi *di piu`*, jigi wkoll sottolineat li l-istess konkluzzjonijiet javvicinaw dawk il-valutazzjonijiet li wasslet ghalihom il-perit Rita Sant li hi uzat ghall-finijiet tad-denunzja relattiva, (ara foll 347);

30. Illi ghaldaqstant qed tigi skartata l-valutazzjoni rilaxxata mill-perit *ex parte* fuq riferita;

Ikkunsidrat:

31.0. Illi in vista tal-premess jigi stabbilit is-segwenti:

DECIDE:

31.1. Illi jigu respinti r-risposti tal-intimati;

31.2. Illi takkolji t-talbiet tar-rikorrenti;

31.3. Illi l-komputazzjoni tas-sehem rizervat issir bil-mod segwenti:

31.3.1. Illi s-sehem rizervat favur ir-rikorrenti fuq il-gid ta' Giuseppe Cutajar jammonta ghal decima parti (1/10) indiviz;

31.3.2. Illi l-legittima tinhadem fuq is-sehem tad-*decuius*, senjatament wara li jitnaqqas il-kwart (1/4), li hu s-sehem tal-armla superstiti, u dan, a bazi tal-artiklu 631 tal-Kap 16 fuq citat;

31.3.3. Illi b'hekk, mill-valur komplessiv ta' €759,069.56 jitnaqqas kwart (1/4) ekwivalenti ghal €189,767.39, biex b'hekk jifdal €569,302.17;

31.3.4. Illi konsegwentement s-sehem tar-rikorrenti jammonta ghal €56,930.21, flimkien mal-imghax legali ta' 8% mid-data tan-notifika tal-ittra ufficjali (t-8 ta' Gunju, 2011), (ara foll 19), sad-data tal- pagament effettiv;

31.3.5. Illi tilqa' r-risposta tal-intimata Rita Aquilina u konsegwentement tiddikjarha li mhix il-legittimu kontradittur ghat-talbiet tar-rikorrenti u allura tillibera mill-osservanza tal-gudizzju;

31.3.6. Tiddikjara ghalhekk li l-ammont dovut lir-rikorrenti fuq determinat ghandhom jithallsu mill-intimati George u Maurice ahwa Cutajar;

31.3.7. Bl-ispejjez ta' din il-procedura jinqasmu ugwalment bejn ir-rikorrenti fuq naha u l-intimati George u Maurice ahwa Cutajar fuq l-ohra.

____

Onor. Imhallef Silvio Meli

DECIZJONI FINALI